

Natura 2000

Novi načini varstva narave

✍ Martina Pečnik

Ob vstopu v EU sprejemamo tudi naravovarstvene smernice Evropske komisije. S tem pridobivamo nove mehanizme za ohranjanje svoje naravne dediščine. Slovenija se z visoko stopnjo biotske raznovrstnosti suvereno uvršča med preostale evropske države.

Kaj je Natura 2000?

Natura 2000 je doslej najboljšežnji naravovarstveni program Evropske skupnosti za zaščito prosto živečih vrst in (njihovih) življenjskih prostorov. Koncept programa je vzpostavitev mreže evropsko pomembnih območij (posebna varstvena območja in posebna ohranitvena območja) s ciljem »prispevati k zagotavljanju biotske raznovrstnosti z ohranjanjem naravnih življenjskih prostorov in prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst na evropskem ozemlju držav članic EGS« (2. člen, 92/43/EGS). Pravna podlaga programa je bila zasnovana že v Direktivi Sveta 79/409/EGS o ohranjanju prosto živečih ptic (tako imenovana »Ptičja direktiva«), dokončne določbe pa opredeljuje Direktiva Sveta 92/43/EGS o ohranjanju naravnih življenjskih prostorov (habitatov) ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (tako imenovana »Habitatna direktiva«). Direktivi opredeljujeta prosto živeče vrste in tipe življenjskih prostorov, ki so pomembni za varovanje na evropski ravni. Izbrana območja pridobijo kategorijo »posebno varstveno območje« po Ptičji direktivi ali »posebno ohranitveno območje« po Habitatni direktivi. Obe kategoriji sestavljata skupno ekološko omrežje, imenovano Natura 2000.

S priključevanjem Slovenije EGS se tudi Slovenija vključuje v program Natura 2000. Predlog območij pripravlja Uprava za varstvo narave pri Agenciji za okolje in prostor. S prvim majem se je končala priprava predloga, ki bo kma-

lu postal predmet pogajanj na evropski ravni. Hkrati so bile aktivne tudi nevladne organizacije. V novembru 2002 je podjetje Oikos, d. o. o., v sodelovanju z društvom DOPPS na javni razpravi v Centru Evrope v Ljubljani predstavilo »Senčno listo« - nevladni predlog za Natura 2000. V izdelan predlog se je uvrstilo 86 območij, pripravljen pa je bil na pobudo organizacije World Wide Found for Nature (WWF - Avstrija), ki kot najvplivnejša nevladna organizacija sodeluje z Evropsko komisijo za okolje pri zasnovi omrežja Natura 2000.

Pomen Nature 2000 in novosti

V Evropi in svetu je bilo doslej osnovanih mnogo sporazumov in konvencij, ki se zavzemajo za ohranjanje narave. Vsaka pokriva določeno področje, njihovo sprejemanje in uresničevanje pa je velikokrat stvar vsake države posebej. V naravi pa ni meja, problemi ohranjanja določenih vrst se težko rešijo pred državno mejo, večinoma segajo še daleč čez. Infrastruktura (ceste, širjenje bivalnega okolja), spremenjeni rečni režimi (prekanalizacije rek), sklenjene kmetijske površine vplivajo na spremembe življenjskih prostorov vrst, sekajo pomembne poti, posamezna naravna območja postajajo nekakšni otoki. S tem pa se manjša možnost ohranjanja genske pestrosti. Ravno tovrstne probleme želi reševati program Natura 2000.

In katere so novosti?

1.) Sprejemanje in uresničevanje programa. Obe direktivi sta del pogodbe, ki velja med vsemi članicami Skupnosti. S tem je zagotovljeno, da program sprejmejo vse države. Njihovo uresničevanje je tako dolžnost vsake članice.

2.) Vzpostavlja se omrežje. Določijo se območja, ki so pomembna za ohranjanje določenih vrst, in sicer tako, da sestavljajo omrežje. Da se čim bolj približajo minimalnim zahtevam po ohranjanju vezi med teritoriji, da se izpostavijo ekološko pomembna območja in pridobi pregled nad stanjem v evropskem merilu.

3.) Način varstva narave. Program se zavzema za uravnoteženo izravnavo interesov med naravo in gospodarskim razvojem. Direktivi podajata cilje ohranjanja biotske pestrosti, načini za doseg te ciljev pa so stvar odločitve posa-

meznih držav ali regij. Natura 2000 ne pomeni zavarovanega območja, temveč območje, na katerem je treba zagotavljati ohranitev določenih vrst ali življenjskih prostorov. To pa se lahko izvaja na različne načine: z ustanovitvijo zavarovanega območja, vključitvijo ohranitvenih ukrepov v programe regionalnega razvoja, vključitvijo v sektorske načrte (kmetijske, gozdarske, ribiške) ipd.

Alpsko biogeografsko območje

V programu Natura 2000 je evropsko ozemlje (15 članic + 12 pristopnic) glede na biogeografske značilnosti razdeljeno v 9 območij (regij): stepsko, panonsko, črnomorsko, borealno, celinsko, atlantsko, alpsko, makaroneško in sredozemsko. Ko države oddajo svoje predloge in se začnejo pogajanja z Evropsko komisijo, se posamezna območja vrednotijo znotraj pripadajočih regij. Meje regij vsekakor niso dokončne, saj se mreža nenehno dopolnjuje. Razrešena niso dokončno še niti območja za 15 članic; glede na že obstoječa in predlagana območja pa le-ta obsegajo približno 18 % ozemlja. Spremembe se bodo pojavile tudi ob pogajanjih z 12 pristopnicami, ki že kandidirajo s svojimi predlogi.

Glede na sedanjost razdelitev pripada Slovenija alpski in celinski biogeografski regiji. Imamo sicer veliko geografsko pestrost – na majhnem ozemlju se zvrstijo značilnosti Sredozemlja, dinarskega sveta, Alp in panonske nižine. Vendar pa, gledano z evropske ravni, prevladujeta zadnji.

Naš alpski svet in širši predalpski prostor imata ohranjene pomembne habitate, kot so na primer alpske reke in njihove zelnote ter lesnate združbe, ruševje z vrstama *Pinus mugo* in *Rhododendron hirsutum*, jame, bogata alpska travišča na karbonatnih tleh, barja, karbonatna melišča, bukovi gozdovi ali gozdovi *Tilio-Acerion* v grapah. Izmed živalskih vrst so pomembne gozdne kure, sove, zveri (rjavi medved), vidra, številne dvoživke in prebivalci barij. V območje Natura 2000 je marsikje vključena tudi kulturna krajina – pašne površine in gorske kmetije. Ohranitveni ukrepi se nanašajo na spodbujanje sonaravnega razvoja gorskih kmetij. Tistim, ki so v že v tovrstnih programih, se dajeta organizacijska in finančna podpora, preostale pa se v sonaravni razvoj preusmerja; to postane naloga pristojnih služb (kmetijskih pospeševalnih služb, razvojnih agencij ipd.).

Natura 2000 in planinska dejavnost

Varstvo narave in okolja je eno izmed temeljnih načel planinske organizacije, saj smo jo zapisali v Častni kodeks slovenskih planincev, našo temeljno listino. Slovenska planinska organizacija je v primerjavi z drugimi začela že zelo zgodaj nadelavo in označevanje poti, ki vodijo v gorski svet. Organizirano vzpostavljanje in vzdrževanje poti sta izredno pomembni in dobrodošel način poseganja v naravni prostor. Če je naše načrtovanje kakovostno – to pomeni,

Planina Viševnik ☞ Marjeta Keršič - Svetel

NutriLAB

NOVO NOVO

**NADOMESTNI,
POLNOVREDNI IN
URAVNOTEŽENI
OBROKI
V OBLIKI PLOŠČIC**

*ena ploščica je
nadomestilo za
en obrok hrane*

**Z VSEMI VITAMINI IN
MINERALI**

*ploščica je lahek in
polnovreden obrok
hrane, pripravljen za
takojšnji užitek*

**PLOŠČICE SO NA VOLJO
V DVEH OKUSIH:**

- pomaranča prelita z jogurtom
- banana prelita s čokolado

**po zelo ugodni ceni lahko kupite
32 ploščic poljubnega okusa**

**KO SE BOSTE PONOVO
ODPRAVILI NA GORSKO
POT POSKRIBITE, DA
BOSTE S SEBOJ ODNESLI
ZDRAV, OKUSEN IN
URAVNOTEŽEN OBROK!**

Za vse informacije pokličite:
NutriLAB d.o.o. na ☎ 01 438 68 10

da ne obremenjuje okolja, torej ne posega v občutljive dele, temveč izbira najprimernejše variante, smo za ohranitev gorskega sveta naredili že ogromno. V Sloveniji se lahko pohvalimo s stoletno tradicijo nadelave in markiranja poti, s tem pa smo dosegli najpomembnejše - usmerjanje obiskovalcev gorskega sveta. Z naravovarstvenega stališča je to izredno pozitivno, saj se s tem jasno določijo območja prisotnosti človeka in njegovih aktivnosti, živali se na to navadijo oziroma se umaknejo v mirne dele, s tem je vzpostavljen uravnotežen odnos so-bivanja. Na nas pa je, da to zavest ohranjamo in spoštujemo vrednote ohranjenih in neokrnjenih delov. To še posebno velja za gozdne ekosisteme in območja visoke biotske pestrosti. Aktivnosti, kot so neorganizirano pohodništvo (na primer na vrh vodi več poti, nobena pa ni urejena), organiziranje množičnih prireditev v času, občutljivem za določene vrste, ki živijo v neposredni bližini, hoja po brezpotjih ipd., v večini primerov na žalost ne spodbujajo kulture ohranjanja lepote gorskega sveta. Natura 2000 nas bo spodbudila k racionalnemu razmišljanju tudi na tem področju. Ker smo obiskovalci območij Nature 2000, smo namreč deležniki v tem procesu.

Kot člani planinske organizacije se lahko vključimo v uresničevanje ciljev evropskega programa. Predvsem s pozitivnim delovanjem v družbi - z ozaveščanjem obiskovalcev, usposabljanjem naših članov, sodelovanjem s sorodnimi organizacijami, v okviru naših možnosti, tudi z aktivnim vključevanjem v varstvo gorske narave. Ter s tem nadgradimo dosedanja prizadevanja ohranitve gorskega sveta in prispevamo svoj skromni delež k ohranjanju naravne dediščine, dote našim zanamcem.

Natura 2000 je vsekakor hvaležen instrument za ohranjanje zdravja našega okolja. Posameznim območjem pa nova razvojna možnost. Uspešno povezovanje vseh plasti lahko namreč vodi do razvoja v regijo, ki nastopa kot funkcionalna celota in se je sposobna tržiti ter hkrati zaradi sonaravnega gospodarstva ohranjati svojo blagovno znamko - naravno vrednoto evropskega pomena. Koliko bodo posamezna območja to »izkoristila«, pa je odvisno predvsem od njih samih. ○